

การพัฒนาารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอด
ชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

The Development of the Credit Bank System Mechanism Model for the Management of Lifelong
Learning Education at Chiang Rai Rajabhat University

ศิวภรณ์ สองแสน^{1*}

Sivapron Songsaen^{1*}

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย/สำนักวิชา และผู้อำนวยการฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยโดยการศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลหลักการ แนวคิด และพัฒนาการของระบบการสะสมหน่วยกิตจากต่างประเทศและในประเทศ แล้วนำผลจากการศึกษามาพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประกอบด้วย 1) ระบบการจัดทำหลักสูตรสะสมหน่วยกิต 2) ระบบการรับสมัครผู้เรียน 3) ระบบการศึกษาเรียนรู้ 4) ระบบติดตามและประเมินผล 5) ระบบบันทึกข้อมูลผลลัพธ์การศึกษาเรียนรู้ 6) ระบบการอนุมัติผล 7) ระบบหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งมีคู่มือและกระบวนการดำเนินงานสำหรับเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติที่ดี และการขับเคลื่อนภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการทดลองนำร่องพัฒนาหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้และการทดลองเปิดให้บริการระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (CRRU – Credit Bank System)

คำสำคัญ : การเรียนรู้ตลอดชีวิต, ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้, การศึกษาตลอดชีวิต

Article Info: Received 7 August, 2023; Received in revised form 23 September, 2023; Accepted 29 September, 2023

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Lecturer in Early Childhood Education, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

* Corresponding Author

ABSTRACT

The objective of this research was to develop the mechanism model for driving the credit bank system for the management of lifelong learning education at Chiang Rai Rajabhat University. There was a sample group of 22 people consisting of experts in lifelong education management, executives of Chiang Rai Rajabhat University, deans of all faculties, colleges, schools, and directors of work related to the lifelong education system. Method of conducting research by studying, analyzing, and collecting information on principles, concepts, and developments of foreign and domestic credit accumulation systems. The results of the study were then used to develop a mechanism for driving the banking system and to accumulate learning results for lifelong learning management at Chiang Rai Rajabhat University. The research findings revealed that:

The mechanism model for driving the credit bank system for the management of lifelong learning education at Chiang Rai Rajabhat University consists of 1) Curriculum preparation system credit accumulating 2) Student admissions system 3) Learning management system 4) Monitoring and evaluation system 5) Credit bank database recording system for accumulating learning outcomes 6) Approval system 7) Certificate of learning results system. There is a manual with operational processes that provide a guide for driving a lifelong learning cooperation network to become a partner in a particular cooperation network. This includes a pilot experiment to develop a curriculum to accumulate learning outcomes and an experiment to adopt a credit bank system at Chiang Rai Rajabhat University.

Keywords: lifelong learning, credit bank, lifelong education

บทนำ

ปัจจุบันแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นเรื่องของการบริหารจัดการทางการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสในการรับรองผลการเรียนรู้ ทำให้หลายประเทศเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ จึงเกิดการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (The Credit Bank System) เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่ใช้ในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ทั้งยังเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาแบบต่อเนื่องตลอดชีวิตของประเทศให้ก้าวหน้ามากขึ้น (UNESCO, 2014) หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต คือ ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้มาสะสมในระบบธนาคารหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบ โดยไม่จำกัดอายุผู้เรียน คุณวุฒิผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) การจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นหลากหลายในด้านเนื้อหา แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นวิธีการที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคคลสนใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีข้อจำกัดการเรียนรู้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ในระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทอุดมศึกษาของไทย พัฒนาระบบกลไกและวิธีการในการสะสมหน่วยกิตในระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยการจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตใน ระดับอุดมศึกษา มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสและปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ผู้ที่ต้องการมีความรู้ สามารถเข้าเรียนได้ ผู้เรียนที่ออกจากระบบมหาวิทยาลัยไปแล้วสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลาโดยลดข้อจำกัดบางประการ สร้างวัฒนธรรมใหม่ให้มหาวิทยาลัย ไม่เน้นเรื่องการให้ปริญญา ซึ่งคณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ดำเนินการพัฒนาหลักเกณฑ์แนวทางการจัดการศึกษาระบบ

ธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามความต้องการผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้มาสะสมไว้ในสถาบันอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาแก่ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานอันเป็นการสร้างศักยภาพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ หรือเพื่อให้ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าศึกษาโดยไม่มีเงื่อนไขของคุณสมบัติผู้เรียน คุณวุฒิ หรือระยะเวลาในการเรียนสามารถสะสม (วารสาร สีนทพ, 2557 : 15)

จากวิจัยเรื่องระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของประเทศไทยของ อรุณี ตรีการไพโรจน์ (2561 : 158) พบว่า การออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้เป็นแนวทางสำคัญสู่การปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย มีการสะสมผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ลงทะเบียนสามารถเปิดบัญชีสะสมผลการเรียนรู้เฉพาะของตนเองไว้ในรูปหน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยกิตทางการศึกษาโดยผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวมาพัฒนาเป็นกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อเปิดช่องให้มีการสะสมผลการเรียนรู้ โดยเป็นการเชื่อมโยงกันของการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ตลอดจนการเทียบโอนผลการเรียนรู้ไว้ในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ซึ่งในปัจจุบันพบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายมีจำนวนนักศึกษาได้ลดน้อยลง หน่วยงานจัดการศึกษามีผลกระทบต่อจำนวนผู้เรียนในหลักสูตรภาคปกติ มหาวิทยาลัยจึงได้ยกระดับนโยบายการพลิกโฉมการจัดการศึกษาในทิศทางใหม่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองรับให้กับกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลายขึ้น โดยได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นกลไกขับเคลื่อนระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ประกอบกับประกาศมาตรฐานการอุดมศึกษาได้ออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องแนวทางการดำเนินงานคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำคลังหน่วยกิตให้เป็นระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิต มหาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานกลาง ในการเป็นหน่วยงานดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและประชาชนได้นำผลการเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานหรืออาชีพ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สะสมไว้มาเทียบโอนได้ จึงจำเป็นพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บททวนวรรณกรรม

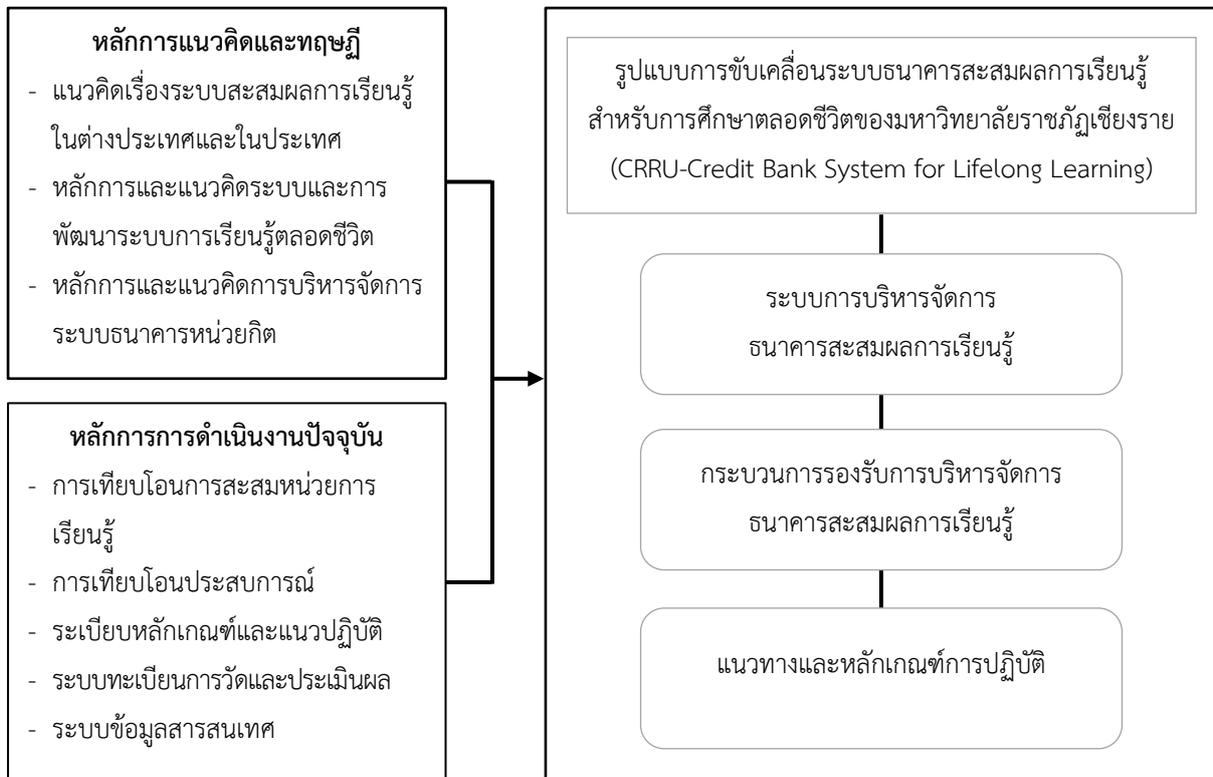
ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมที่ถูกใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาบุคคล ชุมชน แรงงาน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แบบตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการรับรองการประเมินและการให้หน่วยกิตกับผลการเรียนรู้และประสบการณ์ สำหรับการเรียนรู้จากนอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ที่รู้จักกันในชื่อว่า Recognition Validation and Accreditation of the Outcome of Non-formal and Informal Learning หรือ RVA (อรุณี ตรีการไพโรจน์. 2561 : 25) หรือที่เรียกอย่างอื่นได้อีก เช่น ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ หรือธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System) หรือคลังหน่วยกิต หรือ ธนาคารหน่วยกิตทางการศึกษา (Academic Credit Bank System) ซึ่งหลายประเทศได้ขับเคลื่อน ดังนี้ **ประเทศสิงคโปร์** ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนในประเทศทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก โดยการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ (Smart Citizens) ด้วยการพัฒนาและยกระดับการศึกษาตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong – learning) และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ “Skill Future Credit” (Tan. 2016) **ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)** มีระบบธนาคารหน่วยกิต Academic Credit Bank System : ACBS มีหน่วยงานกลางซึ่งเป็นองค์กรอิสระ (National Institute for Lifelong Education : NILE) ทำหน้าที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายของระบบ ACBS คือการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการสะสมหน่วยกิตตามรายวิชาต่าง ๆ โดยมีกำหนดระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต (Kim et all. 2014; Usher. 2014) **ประเทศ**

ออสเตรเลีย เน้นในเรื่องการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning : RPL) เพื่อให้การรับรองผลการเรียนรู้และทักษะจากการศึกษาในระบบ จากการทำงาน และจากประสบการณ์มานับเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง **ประเทศสหรัฐอเมริกา** มีระบบการประเมินผลการเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment : PLA) เพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์การใช้ชีวิตและการทำงานให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบของหน่วยกิตทางการศึกษาให้ผลการเรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และยังช่วยตอบสนองความต้องการของผู้กำลังศึกษาได้ตรงต่อความต้องการยิ่งขึ้น มุ่งเน้นการเข้าถึงการเรียนของผู้เรียนทุกคนสู่ความสำเร็จทางการศึกษา และช่วยตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ตรงต่อความต้องการมากยิ่งขึ้น (Fowler & Lunar. 2008) **สหภาพยุโรป** สร้างระบบหน่วยกิต แบบยุโรป หรือที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System: ECTS สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในการเทียบโอนผลการเรียนรู้ภายในหรือระหว่างประเทศ ทั้งในและนอกทวีปยุโรปในการเทียบโอนหน่วยกิตและการสะสมหน่วยกิต รวมถึงสามารถได้รับคุณวุฒิการศึกษา โดยการเทียบโอนหน่วยกิตสามารถโอนไปยังสถาบันเดียวกันหรือต่างสถาบันได้ แต่จะสามารถทำการเทียบโอนหน่วยกิตได้เมื่อมีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถาบัน (European Union. 2015) **ประเทศอังกฤษ** มีองค์กรกลางชื่อว่า สำนักงานควบคุมด้านคุณวุฒิและการทดสอบ โดยกำหนดให้หน่วยงานด้านอาชีวศึกษาจัดทำหลักสูตรตามมาตรฐานอาชีพแห่งชาติ และสามารถเทียบโอนการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงานเป็นหน่วยกิต หรือเทียบโอนได้ โดยมีองค์กรที่ได้รับการยอมรับให้สามารถเทียบโอนคุณวุฒิได้ (Awarding organization) และศูนย์ทดสอบและฝึกอบรม (Centers) ที่ได้รับการรับรอง ทำหน้าที่ประเมินความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งจัดหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนได้คุณวุฒิวิชาชีพที่ต้องการได้ด้วย การกำหนดคุณวุฒิใช้หน่วยการเรียนรู้เป็นฐาน (Unit-based Qualification) โดยกำหนดเป็นหน่วยกิต 1 หน่วยกิต เท่ากับ 10 ชั่วโมงการเรียนรู้ โดยข้อมูลที่จะใช้เพื่อการประเมินได้จากที่มีผู้ร้องขอให้มีการประเมินเพื่อเทียบโอนความรู้และ/หรือสมรรถนะ แล้วนำเก็บไว้ใน Credit Bank เพื่อการประเมินต่อไป **ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของประเทศไทย** การจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีการออกข้อบังคับ ประกาศหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับ Credit Bank เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ จึงเป็นนวัตกรรมที่ถูกใช้ในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาบุคคล ชุมชน แรงงาน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แบบตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการรับรอง การประเมินและการให้หน่วยกิตกับผลการเรียนรู้และประสบการณ์ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และให้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีการวางระบบ Training Credit มีระบบรับรอง หลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย (ราชกิจจานุเบกษา. 2561 : 34 – 43)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1

แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วิธีการวิจัย

1. ประชากร/ตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 22 คน ประกอบด้วย

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เป็นผู้ที่มีความรู้และหรือประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาในระบบหรือนอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 คน

1.2 ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี จำนวน 3 คน

1.3 คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย/สำนักวิชา จำนวน 13 คณะ ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก สำนักวิชาสังคมศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชา รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชาการท่องเที่ยว สำนักวิชาบัญชี สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสำนักวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.4 ผู้อำนวยการฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ผู้อำนวยการส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ผู้อำนวยการสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/แผนการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบบันทึกเอกสารในการเก็บรายละเอียดข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เอกสารระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์แนวปฏิบัติ การสะสมผลการเรียนรู้ การเทียบโอนผลการเรียนรู้ การรับรองผลการเรียนรู้ งานทะเบียน การวัดและประเมินผล ระบบสารสนเทศสำหรับธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ แบบบันทึกสนทนาสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล ในประเด็นเกี่ยวกับระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต หลักการ แนวคิด และพัฒนาการของระบบการสะสมหน่วยกิตจากต่างประเทศและในประเทศ ได้แก่

- 1) ศึกษาแนวคิดและหลักการ และการส่งเสริมพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตของต่างประเทศและในประเทศ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) บันทึกข้อมูลและรวบรวมข้อมูล
- 3) วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล แล้วสรุปสาระสำคัญ หลักการแนวคิด และการบริหารจัดการระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการ การศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ขั้นตอนนี้ได้ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์แนวคิดและหลักการในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ดังนี้

- 1) พัฒนาร่างระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- 2) ร่างระบบงานย่อยของธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย
- 3) กำหนดแนวทางการพัฒนาเป็นระบบกลไกการบริหารจัดการธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ของหน่วยงานจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
- 5) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายนอกและภายในหน่วยงาน เพื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทิศทางเดียวกัน
- 6) ทดลองนำร่องการเปิดระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 รวมทั้งกรอบแนวคิดวิจัยที่ผู้วิจัยสังเคราะห์มากำหนดเป็นระบบงานธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ในระบบหลักและระบบงานย่อย ตามแนวทางการวิเคราะห์และออกแบบระบบ (System Analysis and Design) เพื่อให้ได้ร่างของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นกลไกการบริหารจัดการ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การตอบโคงค์ยุคใหม่ สำหรับประเทศไทย มีการขับเคลื่อนแนวทางในระดับประเทศ เพื่อส่งต่อนโยบายไปยังสถาบันการศึกษาในประเทศ และมีแนวปฏิบัติกลางสำหรับสถาบันการศึกษา และระบบการสะสมผลการเรียนรู้ในลักษณะระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนในทุกระดับ ทุกสังกัดของการศึกษาเรียนรู้สำหรับประชาชนทั่วไป ให้มีการส่งเสริมพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อการเสริมอาชีพ โดยไม่เน้นการรับปริญญา แต่เป็นการเก็บสะสมผลการเรียนรู้ จึงเห็นควรพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย ดังนี้

1. การศึกษาหลักการและแนวคิดที่สำคัญของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (CRRU-Credit Bank System) ที่เป็นระบบงานที่ส่งเสริมให้บุคคลนำผลของการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) มาสะสมเพื่อนำมาประเมินผลและรับรองผลการเรียนรู้นั้น เพื่อเทียบเข้าสู่วุฒิการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเพื่อการบันทึกในบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ของตน (Lifelong Credit Saving Account หรือ Learning Account) ในรูปของหน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยกิตทางการศึกษา สามารถสะสมได้แบบต่อเนื่อง ซึ่งผลของการสะสมจะไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขเวลาในการเรียนรู้ และอาจนำไปสู่การได้สถานะทางการศึกษาหรือวุฒิทางการศึกษา ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิดที่สำคัญของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจหลักของการทำงาน ของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ให้กับหน่วยงานจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย ซึ่งจากการศึกษา ต่างประเทศได้พบว่ามีการพัฒนาระบบสะสมผลการเรียนรู้อย่างทันสมัยและก้าวหน้า ใช้หลักการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ทักษะ อาชีพการงาน การฝึกอบรมจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใช้ช่วยในการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรแบบต่อเนื่องตลอดชีวิตและเชื่อมโยงการรับรองผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทักษะ อาชีพการงาน การฝึกอบรมจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2) ในประเทศกลุ่มเอเชียมีประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต Academic Credit Bank System – ACBS เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษา ช่วยให้สามารถเข้าถึง โอกาสการศึกษาที่อยู่นอกระบบการศึกษาปกติ โดยบูรณาการกับระบบ Lifelong System ที่เชื่อมโยงข้อมูลประวัติและผล การเรียนรู้ทั้งหมด ด้วยรหัสบัญชีเดียวกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ คุณวุฒิวิชาชีพ ในประเทศได้วัน ได้มีการออกกฎหมายรับรอง ผลการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และศึกษาแบบต่อเนื่องเมื่อมีการเชื่อมระบบการศึกษาในระบบระดับปริญญาตรี ใน สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการพัฒนาระบบธนาคารการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตทางการศึกษาแห่งนครเซี่ยงไฮ้ โดยรับรอง ผลการเรียนรู้ระหว่างการศึกษาในรูปแบบที่แตกต่างกันได้ทั้งจากในระบบและนอกระบบ ประชาชนสามารถสมัครขอเปิดบัญชี สะสมผลการเรียนรู้ได้โดยผ่านระบบธนาคารสะสมหน่วยกิตที่เรียกว่า SHCB 3) ในส่วนการพัฒนาคลังหน่วยกิตของประเทศ ไทยได้มีการจัดทำข้อบังคับ ระเบียบหลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติในการสะสมผลการเรียนรู้สำหรับประชาชนทั่วไปที่เป็นระบบ ได้อย่างชัดเจนในลักษณะธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ เป็นแนวปฏิบัติส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิต ภายใต้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งปัจจุบันได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันของ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ คือ แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา หลักการและวิธีการเทียบโอน หน่วยกิตและผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่ประกาศให้สถาบันการศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางเพื่อการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และมีการวางแผนการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อประชากรแห่งการเรียนรู้ในการรองรับตลาดแรงงานและยกระดับประเทศให้ก้าวสู่ ยุคดิจิทัล รวมถึงระบบการบริหารจัดการคลังหน่วยกิตที่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีไว้สำหรับการจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงรายได้จัดทำข้อบังคับ หลักเกณฑ์แนวปฏิบัติไว้แล้วอย่างชัดเจน แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สะสมผลการ เรียนรู้ไว้เพื่อรองรับผู้เรียนในการเข้ามาสมัครเปิดบัญชีสะสมผลการเรียนรู้ไว้ในคลังหน่วยกิตอย่างเป็นระบบ ในการใช้บริหาร จัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับหน่วยงานจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย

2. การพัฒนารูปแบบระบบกลไกบริหารจัดการธนาการสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และกระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งแนวทางสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยนำเสนอร่างหลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการบริหารจัดการ แนวทางสู่การปฏิบัติของธนาการสะสมผลการเรียนรู้ จากนั้นได้รับการตรวจสอบและข้อเสนอแนะในการประชุมกลุ่มแบบ Focus Group โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 ท่านที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านนโยบายการจัดการการศึกษา การบริหารพัฒนารูปแบบของระบบการศึกษา การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางแผนและยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย การตรวจสอบและติดตามการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสถาบันศึกษา จากนั้นนำมาปรับปรุงจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เป็นระบบธนาการสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษตลอดชีวิตให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ระบบการบริหารจัดการธนาการสะสมผลการเรียนรู้ คือ ระบบการจัดทำหลักสูตรและรายวิชาสะสมหน่วยกิต ระบบการรับสมัครผู้เรียน ระบบดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรู้ ระบบติดตามและประเมินผล ระบบบันทึกฐานข้อมูลธนาการสะสมผลการเรียนรู้ ระบบการอนุมัติผล หนังสือรับรองผลการเรียนรู้ ซึ่งมีกระบวนการแนวทางสู่การปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ขับเคลื่อนในระดับมหาวิทยาลัย การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังภาพ

ภาพ 2

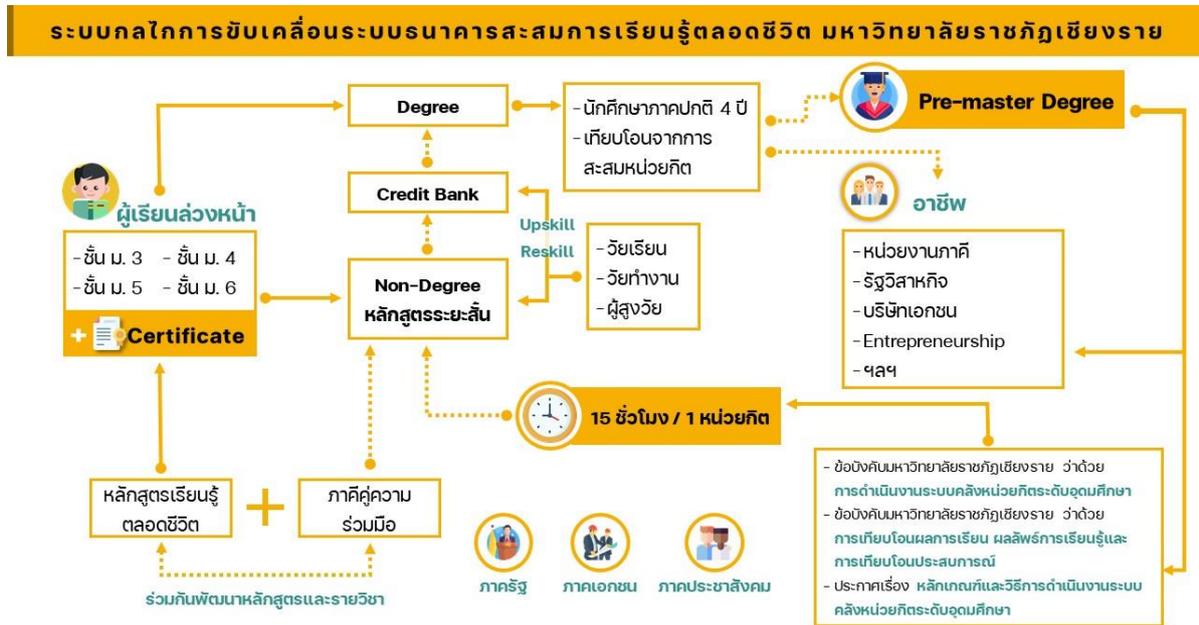
ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (CRRU - Credit Bank System)

การขับเคลื่อนระบบกลไกธนาคารสะสมผลการเรียนรู้เพื่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้มีการสนับสนุนให้มีระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของทุกช่วงวัย เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมอบหมายให้หน่วยงานกลางที่มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งขึ้น คือ สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและสนับสนุนการสะสมผลการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการเรียนรู้ได้รับการรับรองสะสมและนำมาเทียบโอนเมื่อต้องการวุฒิการศึกษา กระบวนการจะขยายกว้างมากขึ้นเมื่อสร้างภาคีความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นหลักสูตรสำหรับไม่ต้องการรับปริญญาแต่ต้องการความรู้ และหลักสูตรเรียนล่วงหน้าเก็บสะสมหน่วยกิตเพื่อเทียบโอนในระดับปริญญาตรี ซึ่งอาจเป็นกลุ่มเป้าหมายทั้งวัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงวัย รวมถึงการเข้าเรียนรู้ในระบบเรียนล่วงหน้าในระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีข้อบังคับว่าด้วยการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต ประกาศเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ รองรับในการปฏิบัติ ดังภาพ

ภาพ 3

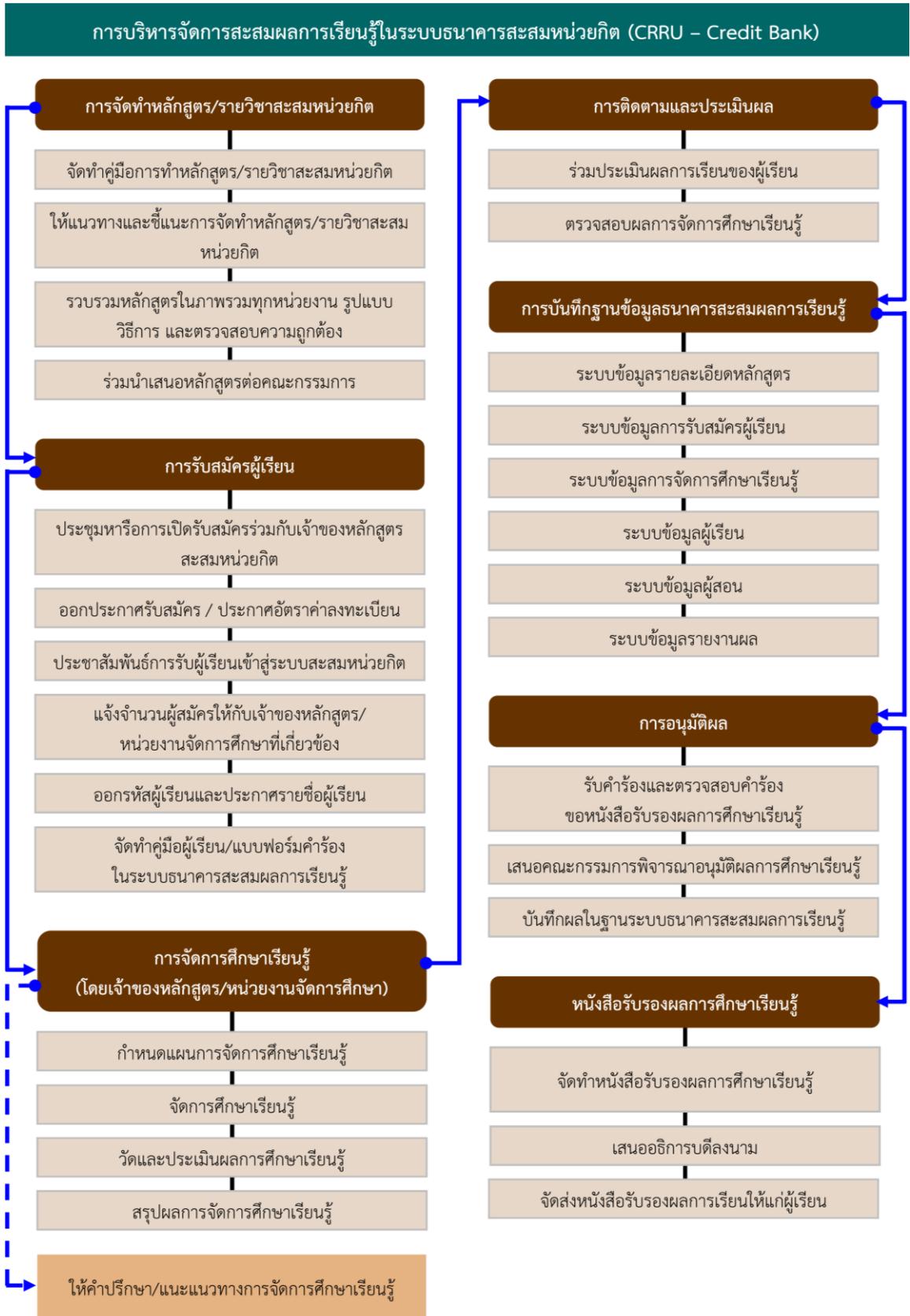
ผังระบบกลไกการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กระบวนการบริหารจัดการธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ จากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยได้จัดทำแนวทางสำหรับหน่วยงานรับผิดชอบกลางในการส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยงานจัดการศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยมีแนวทางและระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้หลักสูตรการสะสมผลการเรียนรู้ในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ดังภาพ

ภาพ 4

ผังการบริหารจัดการธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

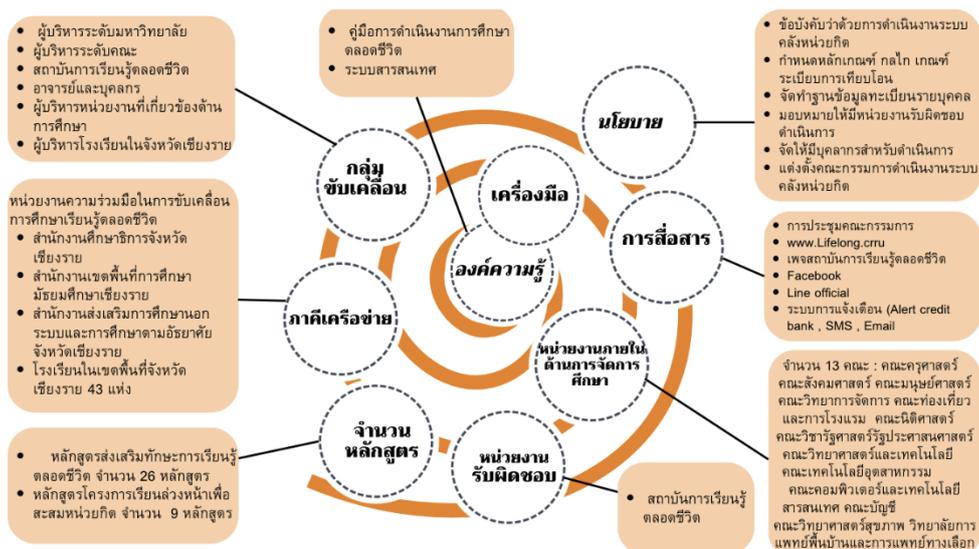
จากฝั่งข้างต้น รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีกระบวนการรายละเอียด ดังนี้ **1) ระบบการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสะสมหน่วยกิต** ในกระบวนการนี้จำเป็นต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบกลางรับผิดชอบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ โดยการจัดทำคู่มือการจัดทำแบบฟอร์มสำหรับการจัดทำหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ และแนวทางการจัดทำหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ รวมถึงระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้หน่วยงานจัดการศึกษาคัดเลือกหลักสูตร/รายวิชา/หน่วยการเรียนรู้ ที่จะนำมาจัดการศึกษาในระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต รวบรวมและตรวจสอบหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา รูปแบบ วิธีการ และกระบวนการในการจัดการศึกษาเรียนรู้ ร่วมนำเสนอหลักสูตรต่อคณะกรรมการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต สาขาวิชาการ และสภามหาวิทยาลัย ตามลำดับ **2) ระบบการรับสมัครผู้เรียน** จัดทำระบบรับสมัคร และทำคู่มือการรับสมัคร รวมถึงแนวทางการรับสมัครผู้เรียนในระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต เปิดรับผู้เรียนในระบบธนาคารสะสมหน่วยกิตร่วมกับหน่วยงานจัดการศึกษา ออกประกาศรับสมัคร ประกาศอัตราค่าลงทะเบียน และประกาศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ และรับสมัครผู้เรียนในระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต เมื่อครบกำหนดแจ้งจำนวนผู้สมัครให้กับหน่วยงานจัดการศึกษาเจ้าของหลักสูตรทราบ ออกรหัสผู้เรียนและประกาศรายชื่อผู้เรียนผู้เข้าศึกษาเรียนรู้ **3) ระบบการศึกษาเรียนรู้** ให้มีการจัดทำคู่มือผู้เรียน แบบฟอร์มคำร้อง รวมถึงแนวทางการศึกษาเรียนรู้ของผู้สอนและผู้เรียนในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ จัดให้มีการประชุมหารือการจัดการศึกษาเรียนรู้ในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ร่วมกับหน่วยงานเจ้าของหลักสูตร โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแนะนำให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในระบบธนาคารสะสมหน่วยกิต และส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนรู้แก่หน่วยงานเจ้าของหลักสูตร **4) ระบบการติดตามประเมินผล** ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรู้ ดังนี้ หน่วยงานจัดการศึกษา และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมประชุมพิจารณาผลการจัดการศึกษาเรียนรู้ และผลการประเมินของผู้เรียนสะสมหน่วยกิต เพื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีการตรวจสอบผลการจัดการศึกษาเรียนรู้ โดยให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย มีมาตรฐานเทียบได้กับหลักสูตรและสาขาวิชาในระบบหรือสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติที่ใช้กับผู้เรียนในระบบชั้นเรียนปกติ และออกวุฒิบัตร จะออกให้เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ครบตามจำนวนชั่วโมงของรายวิชา หรือชุดวิชา หรือชุดฝึกอบรม **5) ระบบบันทึกฐานข้อมูลผลลัพธ์การเรียนรู้** ประกอบด้วยข้อมูลหลักสูตร การยืนยันหลักสูตร มีผู้ประสานงานประจำหลักสูตร ข้อมูลผู้สอน ข้อมูลผู้สมัคร และขั้นตอนการชำระค่าลงทะเบียน การบริหารจัดการห้องเรียน ช่องทางเอกสารคำร้องหรือประกาศต่าง ๆ มีการเก็บฐานข้อมูลผู้เรียน รายละเอียดตารางสอน และตารางเรียนและแผนการเรียนรู้ รวมถึงการกรอกผลการเรียน และระบบใบแสดงผลการเรียนรู้ ข้อมูลประวัติผู้สอนหรือวิทยากร ระบบเช็คชื่อผู้เรียน ระบบแบบทดสอบ และระบบส่งผลการเรียน **6) การอนุมัติผล** ตรวจสอบคำร้องขอหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนในหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ เสนอคณะกรรมการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต พิจารณาอนุมัติผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนในหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ จากนั้นบันทึกผลการศึกษาเรียนรู้ ในฐานข้อมูลทะเบียนการดำเนินงานระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคล **7) ระบบการออกหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้** โดยหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้จะออกให้เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ตามรายวิชา ชุดวิชา หรือชุดฝึกอบรม ครบตามหลักสูตรในระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ และมีผลการประเมินการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด และคณะกรรมการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตได้พิจารณาอนุมัติผลการศึกษาเรียนรู้แล้ว โดยสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดทำหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจากผู้ที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติผลการศึกษาเรียนรู้จากคณะกรรมการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตเรียบร้อยแล้ว เสนออธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายลงนามในหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้ จัดส่งหนังสือรับรองผลการศึกษาเรียนรู้ที่ได้รับการลงนามเรียบร้อยแล้วให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาภาคปกติต่อไป

จากการนำเสนอรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการนำมาบริหารจัดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยได้นำกระบวนการดังกล่าวมาทดลองใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเริ่มจาก 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ให้กับหน่วยงานจัดการศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และคู่มือแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินงาน 2) หน่วยงานจัดการศึกษาจัดทำหลักสูตรคลังหน่วยกิตและหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยร่วมกับสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ โดยเน้นภาคการศึกษา ซึ่งจะเป็นการขับเคลื่อนทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกัน

จากการพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำระบบกลไกดังกล่าวไปทดลองนำร่องพัฒนาหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ จำนวน 35 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 26 หลักสูตรและหลักสูตรโครงการเรียนล่วงหน้า จำนวน 9 หลักสูตร โดยได้นำหลักสูตรสะสมผลการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนในวัยเรียน วัยทำงาน และผู้สูงอายุ จากหน่วยงานความร่วมมือในการขับเคลื่อนการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อทดลองใช้ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย แล้วนำผลการทดลองใช้ระบบบริหารจัดการมาปรับปรุงให้พร้อมรองรับการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผลที่ได้จากการนำร่องการทดลองระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ 1) นโยบายการขับเคลื่อนชัดเจนในหน่วยงานที่รับผิดชอบคลังหน่วยกิต กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการเทียบโอน จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต 2) หน่วยงานจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจ เกิดภาคีเครือข่ายและกลุ่มขับเคลื่อนร่วมกัน 3) มีเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจและการดำเนินงานที่ออกมาในรูปแบบคู่มือการดำเนินงานการศึกษาตลอดชีวิต พร้อมทั้งระบบสารสนเทศเพื่อเชื่อมกับระบบฐานข้อมูลต่างๆ เป็นระบบบริหารจัดการการศึกษาตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ดังภาพ

ภาพ 5

การขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อภิปราย

จากการพัฒนารูปแบบกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจากผลการศึกษาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ในต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่า การร่วมมือของเครือข่ายมีผลต่อการขับเคลื่อนและสามารถเป็นจุดเด่นให้เกิดนวัตกรรมการรวมตัวของสถานศึกษาเป็นเครือข่ายและทำข้อตกลง (MOU) ร่วมกัน ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ พัชราภา ตันติชูเวช. (2561) ที่กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายของการทดลองใช้ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ให้เกิดผลึกกำลังของการทำงานให้สำเร็จ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาที่รองรับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงได้มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย และโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย 43 แห่ง โดยมีสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต หน่วยงานจัดการศึกษาทั้ง 13 คณะ ร่วมขับเคลื่อนกับผู้บริหารในระดับมหาวิทยาลัย และได้กระบวนการระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้เพื่อบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ 1) ระบบการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร 2) ระบบการรับสมัครผู้เรียน 3) ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเรียนรู้ 4) ระบบการติดตามประเมินผล 5) ระบบการอนุมัติผล 6) ระบบการออกหนังสือรับรองผลการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับงานวิจัย โครงสร้างระบบงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Thai - CBS) ของ อรุณี ตระการไพโรจน์. (2561) มีระบบงานย่อย คือ 1) การสมัครของผู้ลงทะเบียน 2) การรับเข้า 3) การขอรับการรับรองผลการเรียนรู้เดิม 4) การเข้ารับการเรียนรู้ 5) การสะสมผลการเรียนรู้ 6) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และ 7) การตรวจสอบและให้คุณภาพการศึกษา ตามที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สามารถเป็นแนวปฏิบัติให้กับหน่วยงานรับผิดชอบกลางในการเป็นหน่วยงานสะสมผลการเรียนรู้ และนำไปขับเคลื่อนให้กับหน่วยงานจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายได้

การสร้างแนวปฏิบัติ หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบรองรับ มีเพียงกลไกการเทียบโอนผลการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์ ที่เป็นระเบียบ แนวทางแนวปฏิบัติจากหน่วยงานจัดการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ยังมีกระบวนการที่ไม่ชัดเจนและไม่สมบูรณ์ จึงเป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่าทำไมระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ยังไม่ชัดเจนให้เกิดเป็นรูปธรรม จากผลการวิจัยได้พบประเด็นสำคัญ คือ 1) ยังไม่มีการนำนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยมีไปใช้ในหน่วยงานอย่างทั่วถึง 2) ควรคู่มือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้นและมีหลักสูตรฝึกอบรมที่เป็นรูปแบบสะสมผลการเรียนรู้เพิ่มให้ทุกหน่วยงานได้มีแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และให้สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบกลางเป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน่วยงานระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ 3) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกหน่วยงานให้รับทราบถึงแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบสะสมผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายอย่างทั่วถึง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้จัดตั้ง “สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ให้เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงานรับผิดชอบการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ว่าด้วยการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2563 เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในกลุ่มการศึกษาตลอดชีวิต และสนับสนุนส่งเสริมหน่วยงานภายในให้เกิดการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนทุกช่วงวัย ครอบคลุมทั้งวัยเรียน วัยทำงานและวัยสูงอายุ มีการส่งเสริมให้เกิดหลักสูตรอบรมระยะสั้น เพิ่มพูนศักยภาพในอาชีพ หรือสะสมผลการเรียนรู้ในธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ (Credit Bank) รวมถึงรับผิดชอบในการจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนรายบุคคลในระบบสะสมผลการเรียนรู้ บันทึกผลการเรียนและการสะสมผลการเรียนของผู้เรียนที่พร้อมรับการตรวจสอบตามระบบมาตรฐาน ในการบริหารจัดการได้นำหลักการและแนวคิดมาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้

เกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเกิดหลักสูตรการเรียนรู้อัตนตลอดชีวิต และคลังหน่วยกิตให้เป็นบัญชีฐานข้อมูลผู้เรียนในการจัดการศึกษาแบบสะสมผลการเรียนรู้ ผลการศึกษาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการบริหารจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อกำหนดเป็นระบบงานหลักและระบบงานย่อยตามวิธีการและออกแบบระบบ ซึ่งสอดคล้องกับภุชณิศา นวลสกุล (2556 : 1) ได้กล่าวถึงธนาคารหน่วยกิตว่าเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้ทั้งจากการเรียนในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้ นำมาสะสมในธนาคารหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้หน่วยกิต และรับคุณวุฒิทางการศึกษาตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการทั้งระบบ ตั้งแต่การรับเข้าการศึกษาให้คำแนะนำ การลงทะเบียน การประเมินผลการเรียนรู้ การเทียบโอนประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดประเมินผล การสะสมหน่วยกิต และการให้ปริญญา โดยมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิต และอุทัย บุญประเสริฐ (2560 : 1) กล่าวว่า เป็นระบบทะเบียนเฉพาะสำหรับผู้ที่ต้องการสะสมหน่วยกิตหรือผลการเรียนรู้ของตน โดยจัดให้มีทะเบียนหรือสมุดสะสมผลการเรียนรู้หรือหน่วยกิตให้สามารถนำผลการเรียน ผลการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาสะสมเป็นหน่วยกิตหรือผลการเรียนรู้ ผูกไว้ในธนาคารของหน่วยที่รับผิดชอบการสะสมหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ หรือธนาคารหน่วยกิตในสถาบันการศึกษาได้โดยให้ความยืดหยุ่น การสร้างโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาได้มีช่องทางเข้าสู่โอกาสทางการศึกษาในระดับสูงโดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาแบบต่อเนื่องตลอดชีวิตของประเทศให้ก้าวหน้ามากขึ้น (UNESCO, 2014)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (CRRU-Credit Bank System for Lifelong Learning) ที่ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานกลางของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ในการรับผิดชอบบริหารจัดการการศึกษาดูตลอดชีวิตทั้งระบบอย่างชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างรวดเร็ว

1.2 สร้างความเข้าใจให้เกิดกระบวนทัศน์ใหม่ในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ของบุคลากร สนับสนุนพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ให้เป็นระบบงานตามทีออกแบบระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้

1.3 เตรียมพร้อมบุคลากร เครื่องมือรองรับระบบต่างๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ในการขับเคลื่อนดำเนินงาน

1.4 ออกแบบและพัฒนารายละเอียดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการและคณะทำงานการทดลองนำร่อง ร่วมการทดสอบโปรแกรมที่พัฒนาสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงจัดทำคู่มือการใช้งาน และร่วมกันประชาสัมพันธ์หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

1.5 นำระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของหน่วยงานรับผิดชอบการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การพัฒนาออกแบบ รายละเอียดการทำงานของระบบ (CRRU – CBS) และดำเนินการพัฒนาระบบ Software และ Hardware สำหรับระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ และพัฒนาเรื่องระบบเทคโนโลยีเครือข่าย เชื่อมต่อกับระบบสารสนเทศของระบบงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ทำวิจัยพัฒนาสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคล สภาวิชาชีพ ท้องถิ่น โรงเรียน สถานประกอบการที่มีต่อระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ สำหรับการบริหารจัดการ การศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2.2 ทำวิจัยประเมินผลการดำเนินงานของระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นระยะ ๆ และนำผลมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนไปเพื่อมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 ทำวิจัยพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเชื่อมโยงระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2.4 ทำวิจัยการพัฒนาเรื่องระบบสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับผู้เรียนระบบคลังหน่วยกิต เพื่อจัดฐานข้อมูลผู้เรียนอย่างเป็นระบบครบวงจร

2.5 ทำวิจัยการพัฒนาระบบกลไกการขับเคลื่อนพลังภาคีเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเชิงพื้นที่ต้นแบบ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

พัชรภา ตันติชูเวช. ผลการทดลองใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน.วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา . ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2561, 98

ภูษณิศ นวลสกุล. (2556). *บทสรุปการสัมมนาบททวนปรัชญาการศึกษาทั่วไป*. โครงการสัมมนาบททวนปรัชญาการศึกษาทั่วไป เครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย. เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2556 ที่โรงแรม Prince Palace : กรุงเทพฯ.

วารภรณ์ สีนาท. (2557). *การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา*. อนุสารอุดมศึกษา. ปีที่ 40(438), ธันวาคม 2557, 14 – 15.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี.

อรุณี ตระการไพโรจน์. (2561). *ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดูตลอดชีวิตของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล. (2555). *การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต: กรณีศึกษาในต่างประเทศ*. วารสาร กศน. กรุงเทพฯ : นำทองการพิมพ์จำกัด.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2560). *ธนาคารหน่วยกิต ระบบธนาคารหน่วยกิต การเทียบโอนและการสะสมหน่วยกิตหรือผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาอังกฤษ

European Union. (2015). *ECTS users' guide 2015*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Fowler, M., & Lunar, G. (2009). *High School and College Partnerships: Credit Based Transition Programs*. American Secondary Education, 38(1). Pp. 62-67.

Kee Youngwha & Zhang Rui. (2009). *Credit bank system: what has been saved for ten years of educational quality*. Soongsil University. Seoul Korea.

- Kim, Junghwan., Park, Hyewon., Kwon, In Tak., & Yu, Pyeong Su. (2014). *Critical Review of Credit Bank System in South Korea: A New Mediator for Lifelong Learning?*. Adult Education Research Conference.
- Medel-Anoneuvo et al. (2001). *Revisiting lifelong learning for the 21 st century*. UNESCO Institute for education.
- Tan, C. (2016). *Lifelong Learning Through the Skills Future movement in Singapore: Challenges and prospects*.
- UNESCO. (2014). *Republic of Korea case study: Education Sector – The Academic Credit Bank System*. Institute for Lifelong Learning.
- UNESCO. (2015). *The UNESCO Global Network of Learning Cities welcomes 54 new member cities from 27 countries*. Retrieved February 23, 2022, from <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/unesco-global-network-learning-cities-welcomes-54-new-member>.
- Usher, Alex. (2014). *The Korean academic credit: A model for credit transfer in North America?*. Toronto: Higher Education Strategy Associates.